

Gáspár Gyula festményei

Kalaznó, 2006. augusztus 20.

Kalaznó kulturális élete az idei nyáron új képzőművészeti kiállítással gazdagodik. Jó hír mindannyiunknak, amely örömmel és egy csipetnyi büszkeséggel tölthet el ma mindenkit.

Ritkán szoktunk művészeti kiállításokról ennyire egyszerűen fogalmazni, ám a valóság az, hogy ebből az alkalomból lényegében három szereplő lép elénk. Az egyik szereplő természetesen a művész, aki az alkotásait ajándékként elénk tárja. A második a kiállított művek sora. A képek a kiállítás pillanatától kezdve ugyanis már nem egészen úgy működnek, ahogyan festőjük eredetileg elgondolta őket, hanem új életre kelnek, még hozzá abban a formában és minőségben, ahogyan nézjük képes megérteni és élvezni azokat. A harmadik fontos szereplő pedig maga a néző, aki az alkotás folyamatának lezárásaként ezeket a képeket megpróbálja megérteni és gyönyörűségét lelteni bennük.

A művész, akinek kiállítására ma összegyűltünk, Gáspár Gyula, Erdély hegyvidékének szülötte, akinek második választott hazája falunk, a tolnai dombvidék szívében fekvő Kalaznó. A festészet ismeretét és szeretetét már szülővárosában, Marosvásárhelyen gyermekként elsajátította és később Kolozsvárott fejlesztette tovább. Amikor 1987-ben Magyarországra költözött, művészi tehetségét és érzékenységét, festői látásmódját lényegében készen, kialakult formában hozta magával.

Képei hűen tanúsítják azt is, hogy a festészet mely korszakai és irányzatai ragadták meg figyelmét. A 19. század végi és a 20. század eleji mesterek műveiről ismerős a tájbrázolásainak benyomásokon alapuló lírai hangulata, de az is látszik, hogy a szimbolikus festői gondolkodás, sőt az avantgárd művészet némely elképzelései sem állnak távol tőle. Nézzük a képeket.

Az itt látható mintegy másfél tucat festmény egy kivétellel az elmúlt kilenc évben készült. Az alkotó környezetet ebben az időben a dűzsi Lehmann-birtokon megrendezett nyári alkotótáborok jelentették. Ez a környezet, a szőlővel beültetett domboldal, a pince és vincellérház, ez a magyar *chateau* a képek témájára is meghatározó hatással volt.

A kivétel, a legkorábbi kiállított mű, egy fehér kendőt viselő fiatal nő arcképe, még Erdélyben készült. Az első, ami megragadja a nézőt az, hogy az ábrázolt személy - modell vagy elképzelt arc, nem tudjuk - számunkra megközelíthetetlenül egy képen kívüli pontra tekint. Nincs lehetőségünk úgy ránézni, hogy azt éreznénk, kapcsolatba léptünk a képpel: az arc "visszatekint" ránk. Zárkózott és titkot őriz, minden bizonnyal a festő titkát. A képen uralkodó fakó zöld és vörös színek harmóniája is alátámasztja ezt a sejtelmet.

A sejtelmesség a Dűzson készült festmények némelyikéről sem hiányzik. Nézzük csak azt a képet, amelyen két ülő alak látható a nézőnek háttal. A szokatlan elhelyezés értelme - amint a kép címe is megvilágítja - az, hogy a két ülő ember előtt ott a tenger, annak horizontja felé néznek. A horizont felé, ahol hatalmas hajó tűnik fel. A szimbolikus gondolkodásra való hajlam egészen különös ennél a képnél. Az a

határozott benyomásunk ugyanis, hogy a cím ellenére szó sincs valóságos tengerről és hajóról. A vad hullámoknak tetsző, széles ívű formák inkább hasonlítanak a tolnai dombok szelíd lankáira, őszbe hajló fakó színeire. Az ember meghatározhatatlan távolba való elvágódásának szimbóluma a végtelen víztükrű tenger ugyan, de az elvágódás helyszíne nem szükségképpen a tengerpart.

A tenger és a táj összemosása egy kis, barna tájképen is jelen van, csak fordítva. Itt a kép címében nincs szó semmiféle tengerről, de mégis nehéz attól az érzéstől szabadulnunk, hogy nem őszi domboldalakat látunk, hanem inkább baljóslatú, ólomszürke ég alatt sötéten hullámozó, viharos tengert.

Vannak a kiállításon igazi tájképek is a kalaznói vagy dúzsi falu háztetőivel és a falut környező szántóföldekkel. Ezeken az emberek nélküli, harmonikus képeken a festő érdeklődésének és képességeinek másik iránya bontakozik ki: a hagyományos tájbábrázolás posztimpresszionista eszközökkel.

Gáspár Gyulának igazi eredeti ötlete, mondhatni saját találmánya is van: a borképek sorozata. A festészet történetében eddig már szinte mindenre festettek képet, fára, vászonra, kőre, fémre, üvegre, mesterséges anyagokra és mindezek kombinációira. Gáspár Gyula valami olyasmire talált rá, amire bizonyosan még soha senki nem festett: a dúzsi pincében használt, bortól átítatott, a bor színét és illatát kiszáradva is megőrző, kis négyzet alakú borszűrő papírlemezre. Azonban nemcsak a festői alapanyagok, ezek a barnásvörös és bíborlilás papírlemezok őrzik a pince félhomályát, a borivás örömeinek színeit, hanem a fehér temperával és fekete tussal festett, dülöngélő alakok maguk is a mámorító ital emlékét örökítik meg anyag és művészi tartalom valószínűtlenül teljes egységében.

Ha könyvkiadó volnék, és az egykor tőlünk nem messze alkotó Hamvas Bélának "A bor filozófiája" című írását készülnék igényes kiadásban megjelentetni, biztosan Gáspár Gyulától rendelném meg az illusztrációkat, amelyekben ugyanúgy ott van a bor illata és a mámor színskálája, a derű, sőt a humor, mint Hamvas dionüszikus imakönyvében.

Akár a mai kiállítás mottójaként is idézhető: "A borivásnak ugyan nincs múzsjája, de ha nincs is, helyesen csak az tud inni, aki múzsai nevelésben részesült, állandóan költőket olvas, muzsikát legalább hallgat, ha maga nem is csinál, és képekben gyönyörködik."

Mindezzel azonban sem magamnak, sem Önöknek, tisztelt hallgatóim, és legkevésbé a művésznem akartam magyarázattal szolgálni a képeket illetően. Mindössze néhány gondolatot kezdtem megfogalmazni, amelyeknek folytatása és valószínűleg egész más módon való befejezése Önökre, az ezennel megnyíló kiállítás látogatóira vár.

Takács Imre